

گزارش ویژه

۱۹۹۰، نبرد امواج

نبردهای سنتی امریکاعلیه کوبا

۱۹۵۹

۸ ژانویه: کاسترو پیروزمندانه پس از سرنگونی «باتیستا» وارد «هوانا» پایتخت کوب می شود.
۷ اگوست: کوبا همه صنایع امریک و ماینگ تجاری این کشور را منی اعلام می کند.
۱۹ اکتبر: صادرات امریکا به کوبا ممنوع می شود.

۱۹۶۱

۱۷ آوریل: حمله امریکا به کوبا توسط کوباییهای تعمیدی و مزدوران سازمان سیا با ناکامی روبرو می شود. ۱۲۲۲ تن از مهاجران دستگیر می شوند. کاسترو ده روز بعد از حمله پیشنهاد مذاکره با امریکا را برای همزیستی مسالمت آمیز می دهد. این پیشنهاد از سوی امریکا رد می شود.
۱۰ اگوست: سازمان کشورهای آمریکایی تحت فشار «کندی» رئیس جمهور امریکا، کوبا را ایزوله می کند.

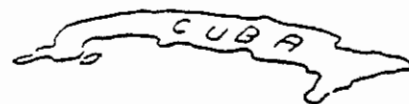
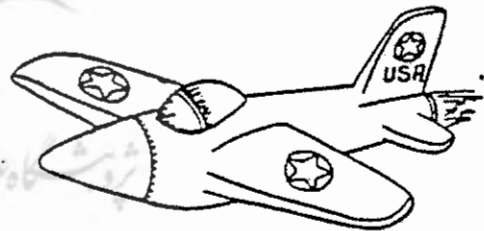
۶ اکتبر: کوبا عملکرد سازمان کشورهای امریکایی را محکوم می کند.

۱۹۶۲

۲۴ ژانویه: کوبا از سازمان کشورهای امریکایی اخراج می شود.
۲۳ مارس: خرید کالاهای مساحت کوبا از سوی امریکا تحریم می شود.

۲۴ اگوست: حمله کوباییان تعمیدی از پایگاههای فلوریدا در امریکا علیه کوبا صورت

یونس شکرخواه

گیرد.

۲۲ اکتبر: «کندی» دستور محاصره دریایی
یا را صادر می کند. بهانه این اقدام جلوگیری از
ستادن تسلیحات به کوبا است. امریکا خواستار
مع آوری پایگاههای موشکی شوروی از کوبا
شود.

۲۸ اکتبر: پایگاههای موشکی شوروی از کوبا
مع آوری می شود. امریکا با وجود درخواست
سترو تحریم اقتصادی علیه کوبا را لغو نمی کند.

۱۹۰
۸ ژوئیه: وزارت خارجه امریکا دستور ضبط
امیلیون دلار دارایی کوبا در بانکهای امریکا را
ادر می کند.

۲۵ فوریه: وزیر خارجه امریکا برای تحت فشار
ار دادن بیشتر کوبا اعلام می کند که رژیم
سترو از نظر امریکا یک رژیم موقتی است.

۱۹۷
۲۶ ژوئیه: کاسترو باردیگراز پیامدهای تحریم
صادی امریکا گلایه می کند.

۲۶ دسامبر: نشریه «گرانسا» چاپ کوبا ۱۲۷
رد از اقدامهای تجاوزگرانه امریکا علیه کوبا را
شتر می کند.

۱۹۷
۱۵ فوریه: موافقتنامه منع هوپیسازایی میان
کوبا و امریکا امضا می شود.

۱۹۷
۲۶ ژوئیه: کاسترو سازمان کشورهای
ریکایی را ابزار بین السلسلی تجاوز علیه کوبا
ی خواند.

۱۹۷۵

۲۹ ژوئیه: سازمان کشورهای امریکایی در ایزوله
کردن کوبا تجدید نظر می کند.

۵ نوامبر: به درخواست حکومت مستقل آنگولا
نیروهای کوبایی به آنگولا فراخوانده می شوند تا در
برابر تهاجم افریقای جنوبی مقاومت کنند.

۱۹۷۶

۶ اکتبر: یک هوپیسازی مسافری کوبا به
محض برخاستن از باند فرودگاه «باربادوس» منفجر
می شود و ۷۳ مسافر آن کشته می شوند. کاسترو در
مراسم یادبود این افراد اعلام می کند یکی از عوامل
دستگیر شده، عااا سازمان سیای آمریکاست.

کاسترو همچنین بیان می کند که کوبا دیگر در
چنین زمینه هایی با امریکا توافقنامه امضا نخواهد
کرد.

۱۹۷۷

فوریه: دولت کاسترو اعلام می کند که
لمریکا خواستار عادی شدن روابط با کوبا است،
اما حضور سربازان کوبا در انگولا مانع این روند
است.

۱۶ ژوئیه: کمیته روابط خارجی سنای
امریکا لغو تحریم کوبا را رد می کند.

۱ سپتامبر: بخشهای حافظ منافع در کوبا
و امریکا ایجاد می شود.

۱۹۷۸

۲۷ فوریه: «سایروس ونس» وزیر خارجه امریکا
می گوید: «روابط با (هاوانا) عادی نخواهد شد.»

۱۲ نوامبر: پروازهای شناسایی امریکا بر فراز
کوبا از سر گرفته شده و بر میزان مانورهای دریایی

امریکا در منطقه افزوده می شود.

۱۹۷۹

۲ ژانویه: کارتر با ارائه یک گزارش به کنگره
امریکا اعلام می کند سیاست کوبا در افریقا
و فرامت اموال امریکا در کوبا مانع اصلی بهبود
روابط با «هاوانا» ست.

۱۹۸۰

فوریه: ۳ کشتی از کوبا ریوده می شود و امریکا
به ربایندگان پناهندگی سیاسی می دهد.

۸ مه: خیرگزاریهایی بین السلسلی مانورهای
هوایی، زمینی و دریایی امریکا در کارائیب را که با
۲۰/۰۰۰ نیرو در حال انجام است، محکوم
می کنند.

۱۱ سپتامبر: «گاریا رودریگز» عضو هیئت
کوبا در سازمان ملل در نیویورک ترور می شود.

۱۹۸۱

ماه مه: وزارت خزانهداری امریکا به افسران
گمرک امریکا دستور می دهد از ورود ۳۰/۰۰۰
روزنامه کوبایی به امریکا جلوگیری کنند.

۳ ژوئن: وزارت خارجه امریکا سیاست ریگان را
کمک به کشورهای که از سوی کوبا در معرض
مخاطره هستند، اعلام می کند.

• در دوران زمانداری بوش راه منازعه علیه کوبا باز
می ماند. نبرد تازه ای در این دوران آغاز می شود.
ماهیت این نبرد با کشمکشهای قبسی آمریکائیه
کوبا متفاوت است. این نبرد از ساعت یک و چهل
و پنج دقیقه بامداد ۲۷ مارس ۱۹۹۰ آغاز می شود.

*

آماده باش برای نظامیان کوبا موضوعی آشنا به‌شنگی است. آمریکا - پلیس جهان - به همراه سازمان سیا، باید برای مداخله های خود یک «دشمن برگزیده» داشته باشد. کوبا همواره یکی از این دشمنان بوده است و به همین دلیل است که نظامیان کوبایی پیوسته بدک کش آماده باشها بوده اند، همه پرسنل نیروهای زمینی، دریایی و هوایی کوبا با این پدیده کاملاً آشنا هستند.

اما خلبانان نیروی هوایی کوبا به تازگی یک آماده باش تمام عیار و غیر عادی را تجربه کردند. آنان چند ماه در پایگاههای خود در انتظار حمله یک دشمن نامرئی باقی ماندند، تا اینکه اولین حمله در ساعت ۱/۴۵ دقیقه بامداد ۲۷ مارس ۱۹۹۰ آغاز شد. دشمن نامرئی از پایگاه تلویزیون «مارتی» آمریکا حمله را آغاز کرد و با شکتن حریر هوایی کوبا خود را به «هاوانا» کانون قدرت «فیدل کاسترو» رساند تا سرصل نبرد الکترونیک آمریکا علیه کوبا را رقم زند.

نبرد الکترونیک

آیا در اساس، می توان فرستادن امواج تلویزیونی از آمریکا به کوبا را نبرد خواند؟ چه کسانی باید درباره این نبرد اظهار نظر کنند؟ سیاستمداران یا نظامیان؟ واگر نبرد، از جنبه کاربرد جنگ افزارهای مرسوم نظامی خارج شده و شکل الکترونیک به‌منظور بگیرد، آیا نباید در تعیین این موضوع که آیا فرستادن امواج تلویزیونی نبرد است یا غیر، کارشناسان مسائل ارتباطات را نیز صاحب نظر دانست؟ حضور نظامیان در این عرصه و ارزیابی آنان از ماجرای تلویزیون «مارتی» آمریکا از تحقق پدیده نوظهور جنگ الکترونیک خبر می دهد:

«این یک جنگ است و آمریکاییا آن را آغاز کرده اند» این جمله ها در نخستین لحظه های یک کنفرانس خبری برزبان فرمانده پایگاه هوایی «باراکوبا» در حومه «هاوانا» جاری شد. ما آماده ایم تا هر قدر ضرورت ایجاب کند، مقاومت کنیم» (۱)

آرایش نیروها

چه امکانهایی در دو سوی نبرد مقدمه جنگ الکترونیک چیده شده است؟ عسکرت چگونه صورت می گیرد؟ چه مقدار هزینه صرف نیروهای دو سوی جبهه نبرد الکترونیک می شود؟ کارایی نیروهای دو طرف در چه حد است؟ میدان مانور دو طرف تا کجا امتداد می یابد؟ در نبرد الکترونیک چه

نوع گلوله هایی به ارودگاه مقابل شلیک می شوند؟ و بالاخره، در نبرد الکترونیک کدام هدفها آماج گلوله های پیاپی قرار می گیرند؟

ارودگاه آمریکا

تلویزیون «مارتی» سکوی اصلی تهاجم آمریکا، روایت تصویری رادیو «مارتی» است. «صدای آمریکا» که یک سازمان دولتی است، تلویزیون و رادیو «مارتی» را اداره می کند. رادیو «مارتی» ۵ سال پیش، به بهانه ایجاد تعادل خیری برای کوبا از سوی آمریکا تأسیس شد. تلویزیون «مارتی» به زبان اسپانیولی که زبان رسمی مردم کوبا است، برای کوباییها برنامه پخش می کند. برنامه های اولیه از نوح سرگرم کننده بوده و به تدریج بر برنامه های خبری متمرکز خواهند شد. پروژه تلویزیون «مارتی» دو سال پیش، پیشنهاد شد و از همان هنگام، با اعتراض کوبا روبرو شد. هاوانا در همان زمان، اجرای این طرح را غیر قانونی خواند. هم اکنون نیز در بحثهای داخل آمریکا نظرهایی منفی در برابر این اقدام واشنگتن مطرح می شود. به طوری که حتی برخی از اعضای گروه ضربت و مقامهای از شد «آژانس اطلاعات آمریکا» که مجموعه آنها دست اندرکار پروژه تلویزیون «مارتی» هستند در قانونی بودن این کار ابراز تردید کرده اند. «آژانس اطلاعات آمریکا» همان آژانسی است که بر کار «صدای آمریکا» نظارت می کند. در این رابطه «بستانکورت» مسئول پیشین رادیو «مارتی» که به عضویت گروه ضربت ناظر بر تلویزیون «مارتی» درآمده بود، به دلیل نبودن «میارهای قانونی برای تلویزیون مارتی از ست خود استعفا کرد» (۲). اما صدای آمریکا به تناوب اظهار می دارد که این اقدام، قانوناً و توافقنامه های بین المللی را نقض نمی کند. ولی با این همه روشن است که آمریکاییها برای آنکه قانونهای بین المللی را دور بزنند و حمله خود را توجیه کنند، به پخش برنامه در نخستین ساعت های ۲۷ مارس پرداخته و این اقدام را به مدت ۳ روز در ساعت های اولیه بامداد ادامه داده اند. طبیعی است که در این ساعتها از کانالهای تلویزیونی کوبا برنامه ای پخش نمی شده است، چرا که در غیر این صورت اقدام آمریکا نقض آشکار مقررات بین المللی در این زمینه تلقی می شد.

مکانیزم حمله الکترونیک

علامتهای تلویزیونی از واشنگتن به وسیله ماهواره به سوی یک بالن که در ارتفاع ده هزار پایی

* از نظر جورج بوش - رئیس جمهور آمریکا - این آتش ها که به عقیده وی حقیقت رابه جهان کمونیسم مخایره می کند، تازه ترین بخش تکمیلی زرادخانه تلاشهای آمریکاست.

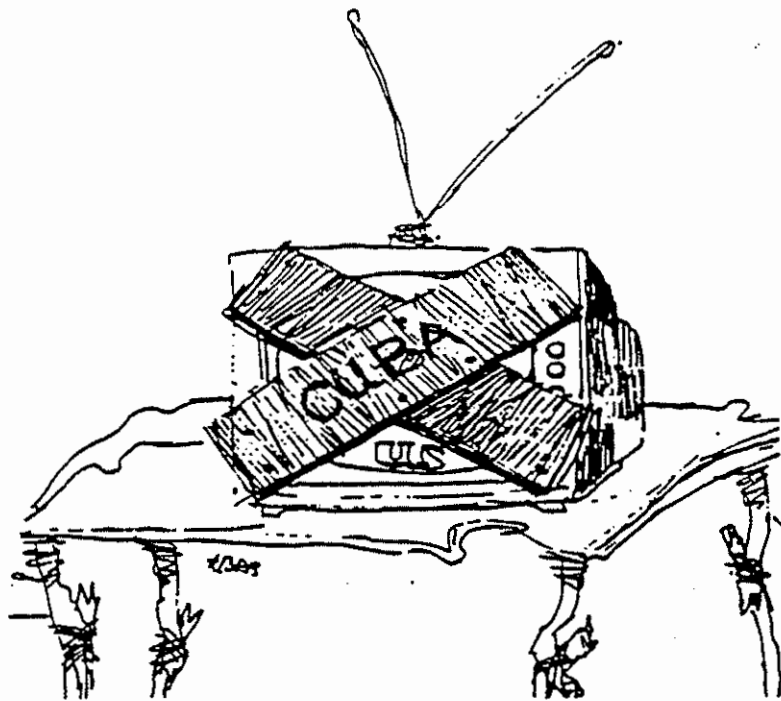
* روزنامه «گرانما» ارگان حزب کمونیست کوبا: آمریکا برای پخش ۱۸ ساعت برنامه ۵۸۳/۳۳۱ دلار خرج کرده است.

بر فرار جنوب «فلوریدا» مستقر شده، مخایره می شوند. این بالن نیز با استفاده از یک فرستنده، امواج دریافت شده را به سوی «هاوانا» در فاصله ۱۴۵ کیلومتری «فلوریدا» مخایره می کند. بالن مذکور در حقیقت، حکم یک آتش منق را دارد. از نظر جورج بوش - رئیس جمهور آمریکا - این آتش، که به عقیده وی حقیقت را به جهان کمونیسم مخایره می کند، «تازه ترین بخش تکمیلی زرادخانه تلاشهای آمریکاست» (۳)

مکانیزم حمله الکترونیک به کوبا تلفات جانیسی نیز داشته است، به طوری که برای شبکه های تلویزیونی آمریکا هم مشکلاتی را پدید آورده است. «ادوارد فریتس» رئیس اتحادیه ملی بنگاههای سخن پراکنی آمریکا در این باره می گوید:

«فرستنده تلویزیون مارتی که در یک بالن بر فراز فلوریدا مستقر است، از میامی تاجکسون و به مشکلاتی تصویری به وجود آورده است» (۴)

افزون بر این، مسئولان بنگاههای سخن پراکنی آمریکا نیز چندان حد اقل در حال حاضر به مکانیزم این نبرد پر هزینه امیدوار نیستند و معتقدند که «کوبا از نظر الکترونیکی توانسته است با تلویزیون مارتی مقابله کند» (۵). اما ما این همه، رئیس اتحادیه ملی بنگاههای سخن پراکنی آمریکا می گوید: «اگر بتوان ملاحظه های فنی را حل کرد، ما از تلویزیون مارتی حمایت می کنیم» (۶) اگر چه ملاحظه های فنی در نبرد الکترونیک یک مسئله پایه ای می باشد، اما ملاحظه های مالی

با علامتهای تلویزیون مارتی مقابله کنند و تصویرهای مارتی ۲۳ دقیقه بر تلویزیونهای کوبا به نمایش درآمد. اما فرمانده هوایی «باراکوا» ضمن رد اظهارات وزارت خارجه آمریکا می گوید: «عملیات فرستادن پارازیت ما در روز اول، درست ده دقیقه بعد از فرستادن علامتهای تلویزیونی آمریکا توانست با امواج فرستاده شده، رویارویی کند» (۱۱)

این کشمکش الکترونیکی برای کوبای کوچک نیز چندان بی دردمس نبوده و مخارج سنگینی را به کوبا تحمیل کرده است. هر هلیکوپتر برای چهار ساعت پرواز در عملیات خنثی سازی امواج ۱۲۰۰ دلار سوخت مصرف می کند. وزیر ارتباطات کوبا در این باره می گوید:

«کوبا برای مقابله با امواج تلویزیون مارتی روزانه ۲۰۰۰ پزو (۲۰۰۰ دلار بانرخ رسمی ارز کوبا) هزینه صرف می کند. اما ما به ضمه های فنی پروژه تلویزیونی آمریکا پی برده ایم، به طوری که تهاجم سوم آمریکا ۳۵ ثانیه پس از شروع، خنثی شد.» (۱۲)

طرحهای دفاعی کوبا

کوبا اولین حمله آمریکا (۲۷ مارس) را بدون پاسخ نگذاشت و فقط فیدز کاسترو را از طریق امواج رادیویی (موج متوسط) برای ایستگاههای فلوریدا پخش کرد. نطق کاسترو همچنین در صدای چهار کانال تلویزیونی آمریکا نیز اختلال ایجاد کرد. محدوده امواج متوسط رادیویی آمریکا ۵۰/۱۰۰ وات

۳/۴۵ دقیقه بامداد از سر گرفته شد. این بار کوباییها ۳ دقیقه بعد، به عرصه رویارویی رسیدند و حمله دوم را خنثی کردند، و بالاخره تهاجم سوم صبح روز بعد درست ۳۵ ثانیه بعد از عملیات خنثی شد. وزارت خارجه آمریکا از اقدام کوبا ابراز تاسف کرد، اما ناطق نشان ساخت که پخش برنامه ادامه خواهد یافت.» (۱۰)

اردوگاه کوبا

هلیکوپترهای موسوم به M1-17 امکانهای نیروی دریایی کوبا و دوآتش بلند زمینی در هاوانا ابزارهای دفاعی کوبا را در برابر تهاجم الکترونیکی آمریکا تشکیل می دهند. به محض ورود علامتهای تلویزیونی آمریکا به حریم هوایی کوبا، هلیکوپترهای پایگاه هوایی «باراکوا» به پرواز درآمده و با کمک فرستنده های خود با فرکانس مشابه به رویارویی با دشمن نامرئی می پردازند. فرمانده این پایگاه هوایی می گوید امواج مهاجم فقط چند دقیقه بر صفحه های تلویزیونهای کوبا ظاهر می شوند، زیرا به سرعت با آنتن رویارویی می کنیم. به غیر از پایگاه هوایی «باراکوا» چندین پایگاه هوایی دیگر کوبا نیز دست اندرکار رویارویی با حمله الکترونیکی آمریکا هستند، این پایگاهها هم مکاتیزم دفاعی مشابهی را دنبال می کنند. در ظاهر، میزان حضور امواج مهاجم صفحه های تلویزیونی به یک مسئله حیثیتی تبدیل شده است، به عنوان مثال، وزارت خارجه آمریکا می گوید: «کوباییها نتوانستند به سرعت

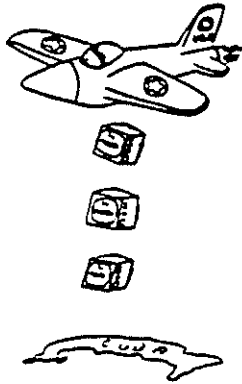
جایگاه ویژه خود را دارند. آمریکاییها هنوز به طور رسمی در مورد هزینه نبرد الکترونیکی خود اظهار نظر نکرده اند، اما «مانوئل کاستیلو اباسا» وزیر ارتباطات کوبا درباره هزینه های آمریکاییها می گوید:

«آزمایش تلویزیون مارتی برای آمریکا ۷ میلیون دلار هزینه دربرداشته است و سالانه ۱۶ میلیون دلار هزینه کارکرد آن خواهد بود» (۱۳) روزنامه «گد انما» ارگان حزب کمونیست کوبا نیز برای برآورد هزینه های نبرد الکترونیکی آمریکا تلاشهایی کرده است. «گرانما» معتقد است: «آمریکا برای پخش ۱۸ ساعت برنامه ۵۸۳/۳۳ دلار خرج کرده است» (۸). در هر حال، با هر هزینه متصور این نبرد الکترونیکی آغاز شد. شیوه شروع این حمله و چگونگی اجرای عملیات را از زبان سخنگوی صدای آمریکا شنویم:

«ما پخش برنامه را بر اساس یک الگوی آزمایشی در ساعت ۱/۴۵ دقیقه (سه شنبه ۲۷ مارس) آغاز کردیم. ساعت ۲/۸ دقیقه بود که کوباییها شروع به فرستادن پارازیت بر روی کانال ۱۳ کردند. کانالهای ۲، ۳، ۵، ۶ و احتمالاً کانال ۱۲ نیز با پارازیت روبرو شد. مدارک ما حاکی از آن است که پخش برنامه های ما در مرکز هاوانا کاملاً با مانع روبرو شده است» (۹)

عملیات آمریکاییها صبح روز بعد، در ساعت

درون مرزهای ملی آمریکا رخنه کنند، جورج بوش رئیس جمهوری آمریکا دیگر این چنین باطمینان از «جریان آزاد عقاید» سخن نخواهد گفت آمریکا تا وقتی از سیاست «آسمانهای باز» دفاع می کند که بتواند آسمان خویش را در برابر پیامهای خارجی نفوذ ناپذیر حفظ کند ■

پاترنتها

به اتحادیه بین المللی ارتباطات دوربرد، جنبش غیر متمهدها و هبث تعیین فرکانسهای بین المللی و سایر محافل ذیربط بین المللی علیه حمله الکترونیک آمریکا شکایت کرده است.

درسهای نبرد الکترونیک

تهاجم الکترونیک آمریکا به کوبا تازه ترین مرحله کاربرد ابزارهای ارتباطاتی در راستای هدفهای سیاسی است. هدف گلوله های حمله الکترونیک فکرها و قلبهاست و بمباران از طریق فرستادن پیامی داده ها، به ایجاد انگاره های دلخواه ذهنی طرف مهاجم منجر می شود. اگر رسانه ها در مفهومهای کلاسیک قلمرو ارتباطات، حکم «قوه چهارم» را بعد از قوای سه گانه یافته اند؛ امروز این یک حقیقت آشکار است که تلویزیونهای ماهواره ای به «ابرقدرت سوم» تبدیل شده اند.

پیش بینی «مک لوهان» درباره تبدیل شدن دنیا به «دهکده جهانی» یک پیش بینی صحیح بود، اما بی تردید حتی «مک لوهان» نیز این تصور را نداشت که در این دهکده جهانی، صداها تا این حد رسا و تصویرها تا این حد به روشنی برسند، اما به هر حال، این حقیقت امروز در برابر جهان معاصر قرار گرفته است.

جنگ الکترونیک می رود، تا مفهومهای سنتی موجود در قلمرو روابط بین الملل را تغییر دهند. یکی از این مفهومها، حاکمیت و اقتدار ملی است. امروز دیگر، تنها داشتن اقتدار سیاسی - نظامی نمی تواند ضامن پایداری اقتدار ملی باشد. کشوری در زمینه حاکمیت ملی می تواند حرف آخر را بزند که حاکمیت ملی خود را از تسامیت ملی خویش کسب کرده باشد تا همین تسامیت ملی، بدون ایجاد یک چتر فراگیر ارتباطاتی غیر ممکن است. سبستی می تواند ادعای داشتن حاکمیت ملی را مطرح کند که تسامیت ملی خود را تحت پوشش قراردادها باشد. هیچ سبستی نمی تواند بدون ایجاد یک نگرش ارتباطی و بدون برنامه ریزی تمام - عیان اتباع خویش را تحت پوشش پیامهای خود قرار دهد. طبیعی است در چنین شرایطی کشوری که دارای یک نگرش نظام دار در این زمینه است به افکار عمومی بی دفاع کشور دیگر یورش خواهد برد و برنده نبرد نیز خواهد شد. امروز نگرش ارتباطاتی بزرگترین دژ امنیتی برای استحکام تسامیت ملی در راستای حفظ حاکمیت ملی است. این اصلی ترین درسی است که از نبرد الکترونیک آمریکا علیه کوبا می توان آموخت. در این نکته نیز تردیدی نیست که اگر صدای کوبا و تصویرهای کوبا به

قدرت کوبا در این زمینه یک میلیون وات است. بین ممسی که اگر چه کوبا توان ایجاد اختلال رادیویی در سراسر آمریکا را دارد، اما تاکنون فقط مرت خود را به ایستگاههای رادیویی فنلاند نشان داده است. گفته های رئیس اتحادیه ملی ایستگاههای سخن پراکنی آمریکا بخوبی آسیب پذیری رادیویی آمریکا را در برابر کوبا نشان می دهد.

« بیش از ۲۵۰۰ دستگاه رادیویی آمریکا در ۳۰ ایالت در معرض خطر فرستادن بارازیت از سوی کوبا هستند. » (۱۳)

به این ترتیب بدیهی است که نخستین تاواندهندگان سیاست خارجی کاخ سفید در داخل آمریکا هستند: صاحبان بنگاههای سخن پراکنی دیوپی.

جورج بوش علیه فیدل کاسترو

بوش رئیس جمهوری آمریکا در گردهمایی وزاران تن از نمایندگان بنگاههای سخن پراکنی آمریکا از همه کانونهای سخن پراکنی این کشور ستایش کرد و به طور خاص در مورد تلویزیون مارتی گفت: «باید دیگر از شما درخواست می کنم که از تلویزیون مارتی حمایت کنید. حمایت از تلویزیون مارتی حمایت از آزادی است... من نگرانیهایی شمارا درک می کنم، اما در عین حال، این نکته را نیز درک می کنم که شما نمایندگان آن اصلی هستید که فلسفه وجودی تلویزیون مارتی را تشکیل می دهد: جریان آزاد عقاید.» (۱۱)

- اما فیدل کاسترو رهبر کوبا حرفهای خود را دارد، رهبر کوبا می گوید:

«حق باسحکوری کوبا به این تجاوز محفوظ است. ما در سطح عالی برای رویارویی با این اقدام آمریکا آماده شده ایم، ما شجاعت و غرور داریم و علاوه بر این از هوش لازم نیز برخورداریم. اقدامهای مارتی تلافی جویانه نیست، ما از حربه هوایی کوبا دفاع می کنیم. طرحهای گوناگونی آماده کرده ایم و برای هر یک از این طرحها سیستم خاصی را نیز تدارک دیده ایم. کوبا در حال حاضر، فقط از یکی از این طرحها استفاده کرده است.» (۱۵)

گرچه کماستد و مشخص نکرد که طرحهای کوبا شامل چه ویژگیهاست، اما این کشور تاکنون

- 1 - George Gedda - AP Writer - 3.4.90.
- 2 - Howard French - New York Times - 3.27.90 - U.S. tests TV Station beamed to Cuba.
- 3 - Christopher Connell - AP - Atlanta - 2.4.90.
- 4 - Op. Cit.
- 5 - Frank Murray - Washington Times - Bush to broadcasters; Stand for freedom, don't fight TV Marti.
- 6 - Op. Cit.
- 7 - Upendra Nath Mishra - UPI Writers - Cubans dismiss cost concerns.
- 8 - Op. Cit.
- 9 - U.S. tests TV Station beamed to Cuba - New York Times. 3.27.90 - By. H.W.F.
- 10 - U.S. continues testing government sponsored TV beamed to Cuba - G. Gedda, AP Writer.
- 11 - Cuba -TV Marti - AP - 3.4.90.
- 12 - Cubans dismiss cost concerns - Havana - UPI - 1st LD N. Mishra.
- 13 - Washington Times - F. Murray - Atlanta - 4.3.90.
- 14 - Bush to Broadcasters.... - W.T. - 4.3.90
- 15 - Cuba will fight TV Marti - UPI - TV Marti 4 - 4.